

REMARKS ON THE RESTORATION AND RECONSTRUCTION OF ARCHAEOLOGICAL MONUMENTS IN ROMANIA

Ioana Bogdan Cătănciu*

Keywords: archaeology of architecture, restoration, training specialists, responsible authorities, legislative principles

Abstract: An overview of the situation of Romania's historical and archaeological heritage is not susceptible to satisfy any of our fellow countrymen. The built heritage is not protected, although a minority of specialists is constantly bringing to public attention the increasing, ever more diversified danger, in spite the existing legal levers.

Cuvinte cheie: arheologie a arhitecturii, restaurare, pregătirea specialităților, autorități responsabile, principii legislative

Rezumat: Bilanțul asupra situației în care se află patrimoniul istoric și arheologic al României nu este de natură să satisfacă pe cineva în țară. Patrimoniul construit nu este ocrotit, deși o minoritate de specialiști fac în permanență atentă societatea de primejdia ce este tot mai acută și îmbracă diferite forme, în pofida pârghiilor legislative existente. Absența unui învățământ de specialitate în arheologie, mai bine de cinci decenii, și neglijarea specializării arhitecților încă din facultate pentru arheologia arhitecturii își pune amprenta asupra modului în care se fac lucrările de conservare și punere în valoare a monumentelor, a celor de epocă romană discutate aici. Cei care au făcut studii aprofundate de arheologie a arhitecturii nu au fost utilizați și nu au putut crea școală. Lipsa de colaborare între arhitecți și arheologi și ignorarea principiilor europene de cercetare și restaurare, au creat exemple de refaceri și reconstrucții discutabile. La Adamclisi, nu s-au folosit datele privind tehnica de construcție și planimetrie în consolidarea-refacerea edificiilor de la sud de *via principalis*. La Bivolari și Jidava carențele în cercetarea arheologică a celor două fortificații romane și-au pus amprenta asupra calității proiectelor de reconstrucție, în cazul de la Jidava, nerespectat la punerea lui în operă. Proiectul de refacere a porții castrului de la Porolissum nu a făcut obiectul unei studii publicat, astfel că nu se poate ști cât și ce se poate reproșa arheologului, proiectantului sau executantului. Cercetările arheologice din Piața Unirii de la Cluj-Napoca s-au soldat cu un proiect prin care o parte dintr-un *atrium* al edificiului descoperit s-a pus într-un «sarcofag» cu sticlă, absolut fără impact asupra celor ce intră în piața pavată și împânzită cu alte «tentații comerciale»... Autoritățile de la Alba Iulia au realizat importanța „economică” a patrimoniului construit, păstrat. Faptul nu s-a concretizat într-o politică de protejare a siturilor arheologice de importanță deosebită, ci în punerea în valoare a unui „Traseu al celor trei fortificații”. Scopul dezvoltării turismului a stat la baza restaurării porții castrului legiunii XIII Gemina, ca parte a traseului amintit. Din păcate, rezultatul nu este câtuși de puțin cel ce s-ar fi căzut să fie, căci cercetarea stratigrafică și de parament a porții și incintei care s-au folosit până la construirea cetății Vauban nu a adus acele date care să fi permis ca proiectul de reconstrucție să recupereze totalitatea elementelor definitorii pentru fazele fortificației, pe parcursul timpului. Proiectul de reconstrucție a plecat de la îndepărtarea «adăvirurilor» neromane și se poate bucura doar de calificativul de bun comercial. Aspectul porții refăcute este agresat nu numai de modul defectuos de proiectare și punere în operă, dar și de „accesoriile” menite să facă turiștilor un acces mai plăcut: pavajul „aleii” din plăci lucioase, balustradele de lemn, toate nu fac decât să demonstreze lipsa de profesionalism a anonimului proiectant. Sper ca semnarea deficiențelor (în cercetarea corectă și completă, în proiectarea fără colaborarea dintre cei de specialitate și mai cu seamă absența unei pregătiri de specialitate a unui număr suficient de arheologi și arhitecți) și să fie un punct de plecare pentru crearea unei politici pe termen mediu și lung care să ne pună ca țară în rândul „puterilor” științifice ale Europei, și prin contribuția coordonată să reușim să sporim interesul autorităților și ale publicului larg pentru întreg patrimoniul nostru construit, fie el antic sau mai recent. Să ne dorim ca în cele din urmă convențiile și recomandările UNESCO și ale Consiliului Europei privind patrimoniul imobil și cel arheologic, să contribuie la structurarea unui sistem coerent implicând colaborarea interdisciplinară între institutele de cercetare, unitățile de învățământ de toate gradele, dar mai cu seama a celui universitar, precum și cu mijloacele de informare pentru marele public.

As inhabitants of this land we need (or should be aware that we need) to know the evolution of our predecessors' environment. Preserving and acknowledging the archaeological heritage we shall be richer both from a material and spiritual point of view, especially if we valorise this heritage.

An overview of the situation of Romania's historical and archaeological heritage is not susceptible to satisfy any of our fellow countrymen.¹ The built heritage is not protected, although a minority of specialists is constantly bringing to public attention the increasing, ever more diversified danger, in spite the existing legal levers.

We reap, today, the fruits of the lack of a higher education system adapted to the international scientific evolution and to the development needs of our country, according to a mid- and long-term strategy.

Archaeology was (if not still is) regarded simply as *ancilla historiae*, notwithstanding its development into a full-fledged science, with specific objectives, methods and necessities, derived from the variety of sites and monuments ranging from prehistoric to medieval times at least.

* Ioana Bogdan Cătănciu: “Vasile Pârvan” Institute of Archaeology, Bucharest.

¹ See the Report of the Presidential Commission 2009.